

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών

Νεότερη Ελληνική Ιστορία

Ενότητα 5: Μαρξισμός και εκπαίδευση

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΛΗΝΟΣ

(1882-1943)

Αν. Καθηγήτρια: Ι. Βαμβακίδου

e-mail: ibambak@uowm.gr

Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ψηφιακά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σκοπός

- Η οικονομική Ιστορία, η ιστορία των τάξεων ως βάση και εποικοδόμημα στην Νεότερη Ελληνική Ιστορία.

Θεματικές ενότητες

- Βιογραφίες επώνυμων παιδαγωγών με βασικό πυρήνα το έργο της Ρόζας Ιμβριώτη για τη διδασκαλία της Νεότερης Ελληνικής Ιστορίας.
- Βιογραφικές αφηγήσεις.
- Βιβλιογραφικές εργασίες και μετάβαση από την εθνική Ιστορία.

Δημήτρης Γληνός

Μαρξισμός και εκπαίδευση (1/6)

- Ο ίδιος ο Γληνός συνόψισε την ιδεολογική πορεία στην εξής έκφραση:
- «Από το Μιστριώτη στο Λένιν», δηλαδή από τον καθαρευουσιάνο δάσκαλο με τις αστικές αντιλήψεις στο μαρξιστή της σύγχρονης εποχής.

Οι αστοί δημοτικιστές κήρυξαν τη θεωρία της «Νεοελληνικής πραγματικότητας»

- Ο Δημήτρης Γληνός είπε ότι πρόκειται για «ένα είδος ξαναγυρισμού στα στοιχεία του ποιμενικογεωργικού πολιτισμού της Τουρκοκρατίας».
- Όταν η άρχουσα τάξη ενός τόπου νιώθει την ανάγκη να ανατρέξει, να βρει καταφύγιο σε στείρες συντηρητικές μορφές από το παρελθόν, σημαίνει ότι βρίσκεται σε αδιέξοδο.
- Το 1927 διασπάται ο Εκπαιδευτικός Όμιλος.

Δημήτρης Γληνός

Μαρξισμός και εκπαίδευση (2/6)

- «Η ψυχή μου είναι με τους αδικημένους».
-«Δεν γινόταν πια τίποτε. Δυστυχώς ο φίλος μου ο Αλέκος (εννοούσε το Δελμούζο, που τον εκτιμούσε και πάντα με πίκρα αναφερόταν στην ιδεολογική τους διαμάχη) ήταν αδιάλλακτος! Έβλεπα πια καθαρά πως κυλούσα την πέτρα του Σίσυφου. Έτσι χώρισαν οι δρόμοι μας»!

Δημήτρης Γληνός

Μαρξισμός και εκπαίδευση (3/6)

- Ο Αλέξανδρος Σβώλος στο «Ο πνευματικός άνθρωπος» γράφει:
 - «Η αστική τάξη δεν του το συγχώρεσε, μα και δεν έπαψε να του αναγνωρίζει το υπέρτερο κύρος και να τον σέβεται όσο κι αν τον εμίσησε. Και ο αστικός κόσμος κατάλαβε και ομολόγησε πως με το θάνατο του Γληνού, χάθηκε από την Ελλάδα μια εθνική δύναμη. Τόση ήταν η πνευματική του επιβολή και τέτοιος ο ίσκιος της προσωπικότητάς του».

Δημιουργικός ιστορισμός και όχι άγονος ιστορισμός

- Εκπαιδευτική θεωρία.
- Να «μετουσιώσουμε σε σπέρματα ζωής τα ζωντανά στοιχεία από τον πολιτισμό μας, να γονιμοποιήσουμε με αυτά το νέο ελληνικό σοσιαλιστικό πολιτισμό. Έτσι θα βρούμε την αληθινή μας εθνική ταυτότητα».
- Αντιπαραβάλλουμε στην άποψη που διατύπωσε ο Γληνός το 1920, για τον «εθνικό πολιτισμό», την αντίστοιχη θέση του Λένιν (1913).

Λένιν και εθνικός πολιτισμός

- «Σε κάθε εθνικό πολιτισμό υπάρχουν, έστω και όχι αναπτυγμένα, στοιχεία δημοκρατικού και σοσιαλιστικού πολιτισμού, επειδή σε κάθε έθνος υπάρχει η εργαζόμενη και εκμεταλλευμένη μάζα, που οι συνθήκες της ζωής της γεννούν αναπόφευκτα τη δημοκρατική και τη σοσιαλιστική ιδεολογία.
- Σε κάθε έθνος όμως υπάρχει και αστικός πολιτισμός και μάλιστα όχι απλώς σαν «στοιχεία» πολιτισμού, αλλά σαν κυρίαρχος πολιτισμός. Γι' αυτό ο «εθνικός πολιτισμός» γενικά είναι ο πολιτισμός των τσιφλικάδων, των παπάδων και της αστικής τάξης».

Ο ρόλος της ιστορίας

- «...Η Ιστορία... έχει... διακοσμητική και έμμεση αξία για τη ζωή, ουσιαστική σημασία έχει ο ιστορισμός, η συνειδητή δηλαδή προσπάθεια για να διατηρηθούν οι αξίες του παρελθόντος ως απόλυτες ή για να μετουσιωθούν και να γίνουν σπέρματα νέας ζωής... (και) συστηματοποιώντας τις μορφές του μπορούμε να διακρίνουμε δύο είδη του: Το πρώτο χαρακτηρίζεται ως αυτούσια μεταφορά και μίμηση αξιών. Το δεύτερο είδος μετουσίωση αξιών...».

Το πρώτο είδος , το ονόμασε άγονο ιστορισμό, το δεύτερο δημιουργικό ιστορισμό

- Οι διατυπώσεις αυτές ορίζουν το σχήμα του ιδεολογικού και θεωρητικού μεταιχμίου, στο οποίο βρισκόταν ο Γληνός το 1920.
- Ανάμεσα στον δημοκράτη αστό VS και στον μαρξιστή.

Δημήτρης Γληνός (1/3)

- Γεννήθηκε στη Σμύρνη το 1882.
- Καταγωγή από το Κόρθι της Άνδρου.
- Σπούδασε φιλολογία στην Αθήνα.
- Μεταπτυχιακές σπουδές στην Ιένα και στη Λειψία.
- Στη Γερμανία, η γνωριμία του με τον Γ. Σκληρό τον εξοικείωσε με τις σοσιαλιστικές ιδέες.

Δημήτρης Γληνός

Μαρξισμός και εκπαίδευση (4/6)

- Σε συνεργασία με τους Αλ. Δελμούζο και Μ. Τριανταφυλλίδη, έδρασε από διοικητικές και μη θέσεις για την επίλυση του γλωσσικού ζητήματος και την αναμόρφωση της εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες.
- Σύνταξη εκπαιδευτικών νομοσχεδίων του 1913.
- Διάταγμα Προσωρινής Κυβέρνησης (1917) για την εισαγωγή της δημοτικής στα σχολεία.
- Οργάνωση της Παιδαγωγικής Ακαδημίας και του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (1924-26).

Δημήτρης Γληνός

Μαρξισμός και εκπαίδευση(5/6)

- Τέλη της δεκαετίας του 1920 ο Γληνός στράφηκε καθαρότερα προς το μαρξισμό, προσεγγίζοντας σταδιακά το ΚΚΕ.
- Συνεργάστηκε με το περιοδικό Νέοι Πρωτοπόροι, καθώς και με την εφημερίδα του κόμματος, τον Ριζοσπάστη.
- Βλ. κομμουνιστική Επιθεώρηση, **ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΛΗΝΟΣ: 60 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ** , Τεύχος: **2003 Τεύχος 6** της 'Αννεκε Ιωαννάτου.

Δημήτρης Γληνός

Μαρξισμός - φεμινισμός και εκπαίδευση

- Η Ανωτέρα Γυναικεία Σχολή ιδρύθηκε από τα στελέχη του Εκπαιδευτικού Ομίλου Δημήτρη Γληνό, Μυρσίνη Κλεάνθους, Χαράλαμπο Θεοδωρίδη και Κώστα Σωτηρίου, το Μάιο του 1921, βλ. βιογραφίες αντίστοιχες.
- Σκοπός- να δώσει σε γυναίκες αστικής προέλευσης «ιστορική, κοινωνιολογική, φιλοσοφική και καλλιτεχνική μόρφωση» σε δημοτική γλώσσα, «ώστε να κατανοούν τη σύγχρονη ζωή, να νιώθουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους στην κοινωνία και να μπορούν να γίνουν συνειδητά και άξια μέλη της».

Δημήτρης Γληνός

Μαρξισμός και εκπαίδευση (6/6)

- Η έναρξη της μεταστροφής του Γληνού σήμανε και την απόλυσή του από τη δημόσια θέση που κατείχε το 1925.
- Αργότερα ο Παπαναστασίου και ο Βενιζέλος του πρόσφεραν σπουδαίες θέσεις, αλλά δε δέχθηκε.
- Έλεγε: «Τους βλέπετε; Κλάψτε τους! Βάλανε φόρα να γίνουν καθηγητές. Θα συρθούν, θα γονατίσουν, θα προσκυνήσουν, θα εξευτελιστούν τόσο, ώστε όταν φτάσουν στην έδρα, θα ντρέπονται τους φοιτητές τους και θα σιχαθούν τον εαυτό τους...».

Ο Χρήστος Λέφας, έγραφε στην «Ιστορία της Εκπαιδεύσεως»:

(παλαιό διοικητικό στέλεχος του Υπουργείου Παιδείας)

- «Ο Δ. Γληνός υπήρξεν η ψυχή του Εκπαιδευτικού Ομίλου και το κέντρον της δημοτικής κινήσεως. Είναι μέγα ατύχημα ότι ώθησεν τας προοδευτικάς του γνώμας μέχρι του σημείου να εξέλθει του κοινωνικού πλαισίου και να ασπασθεί ανεπιφυλάκτως τον κομμουνισμόν. Δεν είναι μόνον ότι εστέρησαν την ελληνικήν κοινωνίαν και επιστήμην από έναν των πλέον ζωντανών παραγόντων των, αλλά έδωκεν επιχειρήματα εις τους συγχίζοντας τον δημοτικισμόν με τον κομμουνισμόν».

Φ. Βώρος 1982 - περιοδικό «Νέα Παιδεία», φύλλο 20 «Ιστορία που δεν διδάσκεται»

- Για τη διάσπαση στον Εκπαιδευτικό Όμιλο.
- «...Οι πρωταγωνιστές του Δελμούζος - Γληνός βρέθηκαν αντιμέτωποι πάνω σε θέμα εκπαιδευτικής ιδεολογίας.
- Η θέση του πρώτου μπορεί να συνοψιστεί ως Εκπαίδευση χωρίς πολιτική, απολιτική.
- Η θέση του δεύτερου μπορεί να συνοψιστεί ως:
 - *Η εκπαίδευση (και η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση) είναι πράξη πολιτική και ενεργείται με πολιτικές δυνάμεις και αποφάσεις.*

Γληνός και εκπαίδευση (1/2)

- Η εκπαιδευτική αλλαγή προϋποθέτει κοινωνική-πολιτική αλλαγή.
- Η κοινωνική μεταρρύθμιση οδηγεί στην εκπαιδευτική μεταρρύθμιση.
- Οι δεκαετίες που ακολούθησαν τον δικαίωσαν.
- Α-πολιτική Παιδεία ουσιαστικά σημαίνει παιδεία συντηρητική, στάσιμη.

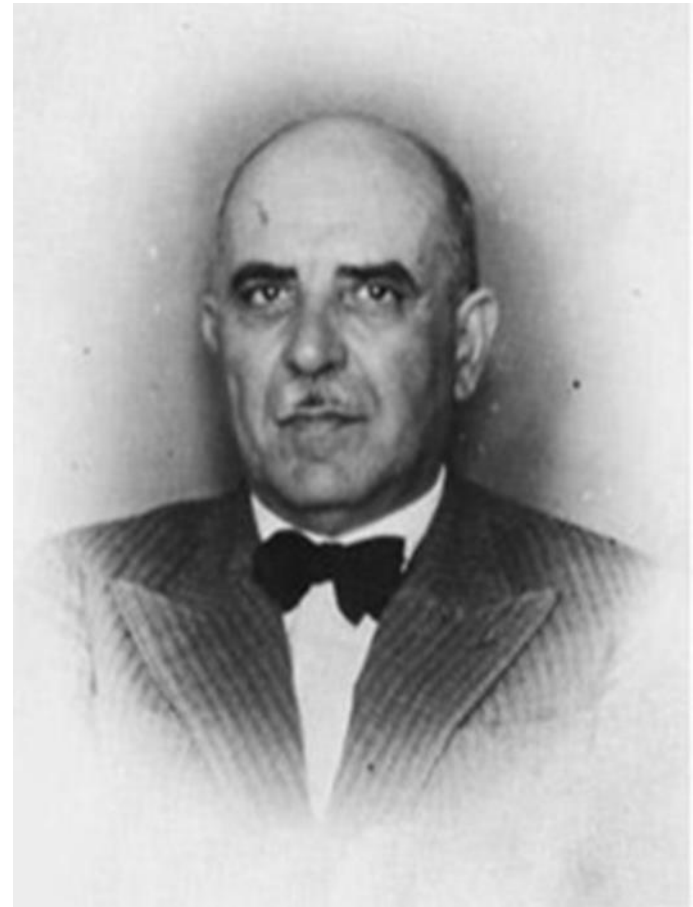
Γληνός και εκπαίδευση (2/2)

- Με την καθοδήγηση του Γληνού ο Εκπαιδευτικός Όμιλος μετονομάστηκε από το 1927.
- «Σωματείο μελέτης εκπαιδευτικών προβλημάτων και κοινωνικού Διαφωτισμού», ΤΙ ΚΑΤΑΛΑΒΑΙΝΕΤΕ ΜΕ ΤΗΝ ΑΛΛΑΓΗ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΑΣ;
- Το 1929 αυτοδιαλύθηκε.

Δημήτρης Γληνός (2/3)

Ο Δημήτρης Γληνός, τον οποίο η Ρόζα Ιμβριώτη χαρακτήρισε «προμηθειική προσωπικότητα», Πώς το καταλαβαίνετε;

Δημήτρης Γληνός - Πολιτική δράση

- Το καλοκαίρι του 1934, μαζί με τον Κώστα Βάρναλη, επισκέφτηκε τη Σοβιετική Ένωση, μετά από πρόσκληση της ένωσης των Σοβιετικών συγγραφέων.
- Το 1936 εκλέχτηκε βουλευτής.
- Στη διάρκεια της 4ης Αυγούστου γνώρισε τη φυλακή και τις εκτοπίσεις.
- Το 1940 δημοσιεύθηκε η μετάφραση του πλατωνικού Σοφιστή.

Δημήτρης Γληνός (3/3)

- Στη διάρκεια της Κατοχής πρωταγωνίστησε στις διεργασίες για την ίδρυση του ΕΑΜ.
- Συνέταξε το ιδεολογικό-πολιτικό μανιφέστο.
- Τί είναι και τί θέλει το ΕΑΜ.

Βασική βιβλιογραφία για τη ζωή και το έργο του (1/4)

- [Δ. Γληνός;], «Γληνός (Δημήτριος)», Κοινωνιολογικόν και Πολιτικόν Λεξικόν (Ανεξαρτήτου), Αθήνα 1933-35.
- Τάσος Βουρνάς, Δημήτρης Γληνός: ο Δάσκαλος του Γένους [1960], Αθήνα 1975.
- Φούλα Χατζιδάκη, «Δημήτρης Γληνός», Νέα Εστία 1187 (Χριστούγεννα 1976). Κέντρο Μαρξιστικών Ερευνών.
- Δημήτρης Γληνός: 100 χρόνια από τη γέννησή του, Αθήνα 1983. Φιλοσοφική Σχολή Παν/μίου Ιωαννίνων, Δημήτρης Γληνός: παιδαγωγός και φιλόσοφος, Αθήνα.

Βασική βιβλιογραφία για τη ζωή και το έργο του (2/4)

- Φίλιππος Ηλιού, «Εισαγωγικό σημείωμα», στο: Δημ. Γληνού, Άπαντα, τ. Α', Αθήνα 1983.
- Ι. Αυδή-Καλκάνη, «Ο Δημήτρης Γληνός και ο αγώνας της γυναίκας», Ο Αγώνας της Γυναίκας 17 (Ιαν.-Μάρτ. 1983).
- Ανδρέας Γληνός, «Από τον Μυστριώτη στον Λένιν: μερικοί προβληματισμοί του νεαρού Δημήτρη Γληνού», Ριζοσπάστης, 12 Οκτ. 1986.
- Ευαγγελία Κοκκίνη, Δημήτρης Γληνός, 1882-1943, Αθήνα 1989.
- Κέντρο Μαρξιστικών Ερευνών - Δημήτρης Γληνός: Ο πνευματικός ταγός, Αθήνα 1997.

Βασική βιβλιογραφία για τη ζωή και το έργο του (3/4)

- Φίλιππος Ηλιού, «Δημήτρης Γληνός: από την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση στην κοινωνική επανάσταση», Τα Νέα, 8 Φεβρ. 2000.
- Marie Eliou, «Dimitri Glinos (1882-1943)», Prospects XXIII:3-4, στο: www.ibe.unesco.org (2000).
- Κωνσταντίνος Μαυρέας - Γιώργος Δ. Μπουμπούς (επιμ.), Στη μνήμη Δημήτρη Α. Γληνού [1946], Αθήνα 2003.
- Γιώργος Δ. Μπουμπούς, «Στη ζωή της σιωπής και του στοχασμού: ο Δημ. Γληνός στη Σαντορίνη», στο: Δημ. Γληνού, Η τριλογία του πολέμου [1945], Αθήνα 2003.
- Ελένη Ζούζουλα - Κώστας Θεριανός, «Δημήτρης Γληνός: ο αγωνιστής δάσκαλος, ο ριζοσπάστης παιδαγωγός», Αντιτετράδια της εκπαίδευσης 68-69 (Δεκ. 2003-Φεβρ. 2004).

Βασική βιβλιογραφία για τη ζωή και το έργο του (4/4)

- Γιώργος Δ. Μπουμπούς, «Γληνός, Δημήτρης», Εγκυκλοπαίδεια του ελληνικού Τύπου, 1784-1974 (Εθν. Ίδρ. Ερευνών), Αθήνα 2008
- Μαριάνθη Μπέλλα, Η Ανωτέρα Γυναικεία Σχολή του Δημήτρη Γληνού (1921-1923) και η Εκπαίδευση των Γυναικών στην Ελλάδα, μεταπτ. εργασία - Παν/μιο Αθηνών, Παιδαγωγικό Τμ. Δημοτικής Εκπ., Αθήνα 2011
- Μαριάνθη Μπέλλα, «Η Ανωτέρα Γυναικεία Σχολή (1921-1923)», Εκπαιδευτική Κοινότητα 99 (Αύγ.-Οκτ. 2011)
- Αφιέρωμα περιοδικών: Κομμουνιστική Επιθεώρηση, Ιαν. 1944. Ελεύθερα Γράμματα 32-33 (21 Δεκ. 1945)
- Επιθεώρηση Τέχνης 119-120 (Νοέμβρ.–Δεκ. 1964). Διαβάζω 61 (26 Ιαν. 1983)
- Νέα Κοινωνιολογία 36 (Άνοιξη 2003)
- Θέματα Παιδείας 15-16 (Σεπτ. 2003-Φεβρ. 2004).

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σημείωμα Αναφοράς

- Copyright Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Τμήμα Μηχανικών Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών, Βαμβακίδου Ιφιγένεια. «**Νεότερη Ελληνική Ιστορία**». Έκδοση: 1.0. Κοζάνη 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<https://eclass.uowm.gr/courses/NURED273/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Όχι Παράγωγα Έργα Μη Εμπορική Χρήση 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Ως Μη Εμπορική ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

